

metana. Izmed najmlajših je omeniti Kambiča in Škofa. Kambič občinstvu izredno ugaja, ker so njegove stvari splošno dostopne, lahko umljive, perfektne v risbi. Zanj »Ciganski trolistek«, tri ciganske deklice, ležeče, oziroma sedeče pod grmom, je še akademičen, pa dobro grupiran, z izrazom v obrazih, krajini »Huda ura« in »Po dežju« pa nosita že subjektivno obeležje, znak osebnosti ter sta polni lirčne borbe umetnika in vplivata zato neposredno. Težki, svinčeni ton ji prevladuje. Akvarela »Jesenska krajina« in »Prvi sneg« sta sicer svetlejša, pa ravno tako občutena; pri zadnjem, ki je sicer zelo efekten, bi bilo treba nekoliko prehoda med temnim ospredjem in bleščečim ozadjem. Kambič, ki ni le dober figuralik, kot kaže tudi študija »Ciganka«, nego tudi krajinar, se bo razvil v individualnost. Škof ima par idilic, brez posebne note, »Portret« (glava dečka) kaže pa neoporečno tehniko. I. v. Franke, starosta slovenskih slikarjev, je razstavil par krajin novejšega datuma, pojmovane predmetno, detailne, pa študirane in v lahnem koloritu. Hrvač T. Krizman prekaša glede števila razstavljenih del celo Vavpotiča; ima 8 oljnatih slik in 17 radirank, lesorezov in risb. Krizman je najznamenitejši hrvaški radirar, tehnika mu je dovršena ter dosega z njo izredne efekte. Najmehkejša in najenostavnejša je krajina »Ohrid«. Krizmanu se pozna dunajska šola. Krizman ni slikar, njegove slike imajo značaj plakata, ni krajinar, ker ne občuti barvnih in svetlobnih fines v naravi. »Predvečer« n. pr. s težkimi sencami nima nič večernega, pač pa poletnoopoldanskega. Perspektiva v krajinah, n. pr. »Na polju«, kjer leže njive v daljavi vsaka v svoji ploskvi, ni študirana. V sliki »Na verandi« pa je perspektiva docela nemogoča: gorica pred žensko figuro, ki sedi na verandi, je čudno vkonstruirana v sliko, da se gledalcu, če opazuje sliko perspektivno, naravnost zmede v glavi. Poleg Dolinarjevih plastik je razstavljen le še mal relief Povirkov. Dolinar je v talent ne izpodbojen ter smisel za absolutno plastiko jasen. Dolinar dela z vervo. Prijema se ga pa neka površnost, ki mu bo škodovala, če se je ne otrese. »Matija Gubec II« (glava »Kmetkega kralja« Gubca) je anatomska, dasi predstavlja dete, ki se boji čebele. To moti. Lepa pa je »Portretna študija« z osobitim izrazom v obrazu in pa »Sfinga«, ki pa je zadaj slabše oblikovana.

Aranžma razstave je bil očitno težak. V srednji dvorani je rešil aranžer situacijo s tem, da je postavil v sredo kip »Matije Gubca« ter s tem nekako predelil dvorano in ločil obe stranski steni, ki bi se sicer pobijali.

Notranje poglobitve bi želel slovenski umetnosti. Slovensko ljudstvo je prestalo svojo Kalvarijo, bridkosti polno, kakor mogoče le še narod poljski. Kaj vse si mi pravil, prijatelj Sternen, o gori Sv. Gabrijela, o Golgoti našega ljudstva. In mi zremo cvetlična tihožitja, naš čopič slika idilice. Poglobitev bi bila potrebna v slovensko ljudstvo, predvsem pa poglobitev v edino odrešilno človečanstvo.

Dr. Jos. Regali.

Še o »Brstju«. Urednik, ki je prirejal knjigo na podlagi mojega rokopisa, mi je pisal:

»Zastran Vaše želje, da naj bi prišla cela zbirka »Brstja« na red, moram na žalost omeniti, da mi je g.

denarničar dovolil za knjigo samo šest pol; torej le še dve poli več, kakor je vže stavljeno. — Torej sem tako uredil, da pridejo v tem snopiču vsaj vže umrli pesniki na vrsto. Prihodnjic šele zdaj živeči. Na šole se izdaja ne ozira posebno, v prvi vrsti le na Mohorjane, na ljudstvo, ki mu je deveta briga, jeli pesem romantična, realistična, moderna, — če li je doba Prešernova ali Stritarjeva. Vendar sem omenil Vašo misel na koncu: Uvoda.«

»Pri Kastelico bi še vprašal, kaj je to: Zaprt durnik? V Vašem rokopisu je: Zaprto durnik. Čemu ne: Zaprte duri? Morda je celo: Zaprite duri!«

Skliceval sem se na »Čebelico«, a v »Brstju« berem vendarle: Zaprite duri! V očigled razmeram bi dodal še en klicaj.

Dr. Joža Lovrenčič.

Peter Altenberg je umrl. Malokdo je vedel zanj. In če je vedel, je mislil s posmehom na njegovo osebnost. Smatrali so ga za blaznega. Premnože velike, kulturne duše zadene taka usoda ljudskega mnenja. Prva njegova črtica, ki jo je spisal, je bila čuvstvena in miselna parafraza o samomoru deklice, o katerem je bral v časopisih. Nov dih je bil to, nove besede, govornje v novem ritmu. Novo sočutje nam je pokazal, nov dobrotljiv nasmeh. Takih črtic je spisal potem še celo množino, ki so literarni biseri, fine miniaturne sličice, mojstersko izdelane in polne barv. V nekoliko potezah je podal vso psihologijo človeka; bil je duhovit satirik, brez zlobe in ironije. Umetniški produkti njegove bogate narave so tako blizu Bogu, ženam in otrokom. »Iz vsakdanje laži je znal izluščiti vrednoto resnice in lepote« — piše o njem Alfred Polgar. Zarel je luč in toploto, črpal poezijo iz nepoetične stvarine, modrost iz nezavednega. Ljubil je svobodo in resničnost, prostost duše in telesa, umetnost varijeteja, gozd in travnik, življenje, ki je nedotaknjeno od mode in navad, zapovedi in prepovedi. Ljubil je skrajno odkritost. Pisal je lirčno prozo, godba njegovega jezika je bila čudovita. Obvladal je poseben način, zgrabiti v srce stvari, ne da bi se je dotaknil. V nebistvenem se zrcali bistveno. Nov način občutenja. To, kar ni zapisano, je pravzaprav vsebina, zapisano je samo senca vsebine. V vrstah je mir, med vrstami divja drama. Vsak stavek je on sam, zvest odtis njegove osebnosti. Bil je elementaren duh, vznemirljiv, nemiren, boječ... Najkrepkejši erotični temperament; njegovo življenje je vsebovalo nepretrgano ljubezen in sovražstvo. Kar je srečal, je pobožal, opeval, oboževal, idealiziral. Njegovo srce se je združilo z vsako, veliko in malo, doživljeno ali nedoživljeno lepoto, ki mu jo je prinesel dan. Ko je začel pisati, je bil že zrel. In skozi vsa leta je imel samo bogato žetev. Le malo tega je shranil v desetih knjigah, vse drugo je raztrosil v govorih, pismih, epistolah. Njegova osebnost je izžarevala duha; kdorkoli je bil, je dobil v njegovi bližini del te posebnosti, dasi so se norčevali iz njega, iz njegovih visečih brk in njegove ogromne vrvce pri očalih. Bili so majhni vpricho njega.

France Bevk.

Anatole France je spisal knjigo »Mali Peter«, v kateri opisuje svoje življenje — otroško dobo. Kritika se je izrazila o knjigi pohvalno.

Fr. B.